

Examen HAVO 2012

tijdvak 1
maandag 21 mei
9.00 - 12.00 uur

geschiedenis

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 75 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

De Republiek in een tijd van vorsten

Het gewest Holland was in de vijftiende eeuw niet in staat in de eigen behoefte aan graan te voorzien.

1p **1** Welke oplossing werd voor dit probleem gevonden?

Gebruik bron 1.

Een bewering:

De Pragmatieke Sanctie van Karel V past in het bestuursbeleid van de Habsburgers.

2p **2** Toon de juistheid van deze bewering aan door:

- (zonder bron) de kern van het bestuursbeleid van de Habsburgers aan te geven en
- aan te geven dat deze bron daarbij past.

Een bewering:

De Vrede van Augsburg betekende een politieke nederlaag voor keizer Karel V.

2p **3** Leg dit uit.

Hieronder staan zes gebeurtenissen rondom Engelse koningshuwelijken:

- 1 Nadat de hertog van Anjou benoemd is tot landsheer van de Nederlanden, vaart hij naar Engeland om Elizabeth I zijn hand aan te bieden. Elizabeth weigert.
- 2 Mary Tudor, koningin van Engeland, trouwt met Filips II, een jaar voordat Filips heer der Nederlanden wordt.
- 3 Nu de vrede tussen Engeland en de Republiek na het Rampjaar weer is getekend, wordt het huwelijk tussen de Engelse prinses Mary II Stuart met stadhouder Willem III, prins van Oranje, voltrokken.
- 4 Tijdens de oorlog met de Republiek trouwt Jacobus, de broer van Karel II, op aandringen van zijn bondgenoot Lodewijk XIV, met Maria d'Este, dochter van de Italiaanse hertog van Modena.
- 5 Hendrik VIII trouwt zonder goedkeuring van de paus met Anna Boleyn, waarop hij zich afscheidt van de rooms-katholieke kerk.
- 6 Elizabeth I wordt door Filips II, koning van Spanje en heer der Nederlanden, ten huwelijk gevraagd. Elizabeth weigert.

2p **4** Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 2.

In deze prent geeft de maker een mening weer over het optreden van Alva in de Nederlanden.

4p **5** Leg uit welke mening de maker van de prent hier weergeeft over het optreden van Alva op politiek **en** op religieus gebied, telkens met een verwijzing naar de prent.

Gebruik bron 2.

Vijftig jaar na het verschijnen van de prent spelen de afgebeelde personen geen rol meer in de Nederlanden. Toch verschijnen omstreeks 1620 diverse kopieën van deze prent.

- 2p **6** Verklaar waarom juist omstreeks 1620 deze kopieën worden verspreid.

Na de 'Bloedbruiloft' in de Bartholomeusnacht in 1572 schrijft Willem van Oranje aan zijn broer Jan van Nassau:

"Zou (de) Bartholomeus(nacht) niet bestaan hebben, dan zouden we Alva de baas hebben kunnen worden."

- 3p **7** Licht deze uitspraak toe door:
- aan te geven wat de 'Bloedbruiloft' was en
 - uit te leggen waardoor deze gebeurtenis Willem van Oranje hinderde in zijn strijd tegen Alva.

Vanuit de opvattingen van Willem van Oranje was de Pacificatie van Gent een succes.

- 4p **8** Noem twee politieke opvattingen van Willem van Oranje en leg per opvatting uit dat de Pacificatie van Gent hierbij aansloot.

Omstreeks 1580 was de economische concurrentie tussen de Republiek en Engeland en tussen de Republiek en Frankrijk beperkt.

- 3p **9** Geef aan:
- (voor Engeland en Frankrijk afzonderlijk) waardoor dit land omstreeks 1580 in economisch opzicht nauwelijks concurreerde met de Republiek en
 - (voor beide landen samen) waardoor dit omstreeks 1700 sterk was veranderd.

Gebruik bron 3.

Stel: je doet onderzoek naar de oorzaken van de Nederlandse Opstand.

Je voorlopige conclusie is dat de Opstand een godsdienstoorlog is geweest. Dan vind je deze bron.

- 3p **10** Leg met twee argumenten uit of deze bron je voorlopige conclusie bevestigt.

Gebruik bron 4.

Een bewering:

De gebeurtenis op dit schilderij laat zien dat sinds de dood van Willem van Oranje in 1584, de internationale positie van de Oranjes en van de Republiek omstreeks 1640 sterk veranderd is.

- 4p **11** Toon de juistheid van deze uitspraak aan door:
- de internationale positie van de Oranjes in 1584 weer te geven en die te vergelijken met hun positie omstreeks 1640 en
 - de internationale positie van de Republiek in 1584 weer te geven en die te vergelijken met die positie omstreeks 1640.

Voor Karel I van Engeland was het huwelijk in 1641 tussen Willem II en Mary Stuart politiek voordelig.

- 2p **12** Noem het probleem waar Karel I in Engeland in deze tijd mee te maken had en geef aan welke oplossing de Republiek hem hiervoor bood.

Een bewering:

Het jaar 1672 betekende voor de Republiek een enorme slag, maar betekende voor Willem III een grote kans.

- 2p **13** Licht beide onderdelen van deze bewering toe.

Gebruik bron 5.

Castel Rodrigo doet in dit fragment een uitspraak over de Franse plannen met de Republiek.

- 3p **14** Licht dit toe door aan te geven:
- welke doelstelling Frankrijk heeft ten aanzien van de Nederlanden en
 - waardoor het Drievoudig Verbond uit 1668 Frankrijk belemmert in deze doelstelling en
 - welk belang Castel Rodrigo heeft om de Nederlandse gezanten op de hoogte te stellen van dit Franse plan.

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

In 1945 roept Ho Chi Minh de onafhankelijkheid van Vietnam uit.

- 2p **15** Leg uit waardoor de machtsverhoudingen in Vietnam in 1945 gunstig waren voor het uitroepen van de Vietnamese onafhankelijkheid.

Gebruik bron 6.

In 1951 geven de Verenigde Staten steun aan de Franse regering in de Vietnamoorlog. Volgens het Amerikaanse congreslid John F. Kennedy past die steun niet bij het Amerikaanse belang in de Koude Oorlog.

- 2p **16** Beredeneer dit standpunt met de bron.

In 1954 spreekt president Eisenhower in een persconferentie over de dominotheorie. Tussen deze dominotheorie en de Amerikaanse steun aan de regering van president Diem in Zuid-Vietnam bestaat een verband.

- 3p **17** Licht dit verband toe door:
- een omschrijving te geven van de dominotheorie en
 - uit te leggen dat de steun aan Diem paste in dit beleid.

Gebruik bron 7.

Deze prent is gemaakt om een bijdrage te leveren aan de communistische strijd tegen het Westers imperialisme.

- 3p **18** Leg dit uit door:
- (zonder bron) aan te geven wat het communistische vijandbeeld van het Westers imperialisme inhoudt en
 - (met bron) duidelijk te maken dat de prent bijdraagt aan de strijd tegen het Westers imperialisme.

Begin mei 1954 was de Vietminh optimistisch over het resultaat van de onderhandelingen die vlak daarvoor waren begonnen in Genève.

- 2p **19** Leg uit wat het verband is tussen dit optimisme en het verloop van de oorlog in Vietnam in dat jaar.

De Akkoorden van Genève stelden een groot deel van de Vietminh-leden teleur. Toch meenden zij dat het politieke doel dat zij voor Vietnam nastreefden met de Akkoorden kon worden bereikt.

- 3p **20** Noem een bepaling uit de Akkoorden van Genève die veel Vietminh-leden teleurstelde en leg met een andere bepaling uit waarom zij verwachtten dat hun politieke doel toch bereikt kon worden.

Gebruik bron 8.

Stel: er is twijfel over de betrouwbaarheid van deze bron voor het onderzoek van Jeffrey Race naar het succes van de Vietcong.

- 4p **21** Geef:
- twee argumenten **voor** en
 - twee argumenten **tegen**
- de betrouwbaarheid van de bron voor dit onderzoek.

Gebruik bron 9.

De vier fragmenten in de bron (A tot en met D) zijn afkomstig uit toespraken van de volgende politici:

- 1 Henry Kissinger, adviseur van de Amerikaanse president Richard Nixon,
- 2 Ho Chi Minh, de Noord-Vietnamese president,
- 3 Nguyen Van Thieu, de Zuid-Vietnamese president,
- 4 Lyndon B. Johnson, de Amerikaanse president.

- 3p **22** Bepaal voor elk tekstfragment welke politicus dit heeft gezegd.

Doe het zo:

Fragment A hoort bij politicus ... (nummer invullen).
(enz. tot en met fragment D).

Gebruik bron 9, fragment C.

Sommige Amerikaanse tegenstanders van de Vietnamoorlog reageren verontwaardigd op deze toespraak.

- 2p **23** Leg uit waarover zij verontwaardigd kunnen zijn.

Gebruik bron 10.

Stel: deze foto uit 1965 is bruikbaar voor propaganda door de Amerikaanse regering.

- 2p **24** Noem de boodschap die de Amerikaanse regering met de foto kan overbrengen en geef aan welk doel zij daarmee kan bereiken.

Gebruik bron 10.

Fotograaf Eddie Adams ontvangt voor deze foto een prijs van de World Press Photo, waardoor de foto meer bekendheid krijgt. Na de bekroning wordt de foto steeds vaker gebruikt door tegenstanders van het Amerikaanse Vietnambeleid.

- 2p **25** Noem de boodschap die tegenstanders van het Amerikaanse Vietnambeleid met de foto kunnen overbrengen en geef aan welk doel zij daarmee kunnen bereiken.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Eddie Adams verklaart later dat de Amerikaanse mariniers, afgebeeld in bron 10, na hun actie dorpelingen ondervroegen over de schuilplaatsen van de Vietcong. De dorpelingen hadden verschillende motieven om hierop geen antwoord te geven.

2p **26** Noem twee motieven voor deze houding van de dorpelingen.

Een bewering:

De kerstbombardementen van 1972 hadden voor de Verenigde Staten, behalve een militair, ook een politiek doel.

2p **27** Leg uit welk politiek doel de Amerikaanse regering met de bombardementen wilde bereiken bij:

- de regering van Noord-Vietnam en
- de regering van Zuid-Vietnam.

Gebruik bron 11.

Fulbright schrijft hier over het Amerikaanse optreden tegen een nationalistische beweging in Vietnam.

3p **28** Noem de beweging die Fulbright bedoelt en leg uit dat zijn mening over het Amerikaanse optreden tegen die beweging past bij de opvatting van de 'duiven' in het Amerikaanse Congres.

Gebruik bron 12.

Stel: je schrijft een werkstuk over Amerikaanse soldaten die in Vietnam hebben gevochten. Je vindt de brief van Allen Paul en concludeert dat deze brief een geschikte illustratie is bij de paragraaf over de sociale achtergrond van de soldaten.

2p **29** Leg uit waarom de brief past bij deze paragraaf.

Door de Vietnamoorlog is het vertrouwen van veel Amerikaanse burgers in de eigen regering gedaald.

1p **30** Geef hiervoor een reden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.